

Ο Άγιος Δημήτριος, το άρωμα της πίστης και της θυσίας



«Τὸν λόγχαις κληρωσάμενον, τῆς σωτηρίου πλευρᾶς τὴν χάριν» Άγιο Δημήτριο εορτάζουμε στις 26 Οκτωβρίου, όπου και τιμάται ο Ιερός σας Ναός, εδώ στην Αστόρια. Μπορούμε εύκολα να καταλάβουμε ότι η τιμή του Μεγαλομάρτυρα Αγίου δεν είναι μόνο στην πόλη της Θεσσαλονίκης, στην οποία γεννήθηκε και μαρτύρησε, αλλά και σε ολόκληρη την οικουμένη. Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς χαρακτηρίζει τον Άγιο Δημήτριο ως: «τὸ μέγα τῆς οἰκουμένης θαῦμα, τὸ μέγα τῆς Ἐκκλησίας ὠράϊσμα, ὁ πολὺς τὰ πάντα καὶ θαυματουργὸς καὶ μυροβλήτης Δημήτριος»¹

Ο συγγραφέας του πρώτου βιβλίου των διηγήσεων των θαυμάτων του Αγίου Δημητρίου, αναφέρει σχετικά για τον Άγιο: «Δημήτριός ἐστιν ὁ πανάγιος, ὃ φιλόθεος ἐκκλησία, ὁ σοῦ μὲν πολίτης φιλόπονος γεγονῶς καὶ ὑπάρχων, ζῇ γὰρ ἀεὶ καὶ ἡμῖν καὶ θεῷ, Χριστοῦ δὲ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ μάρτυς ἀστεμφής καὶ συνήγορος ἀτελεύτητος τῆς αὐτοῦ θείας οἰκονομίας καὶ ἀναστάσεως»².

Με καταγωγή από τη Θεσσαλονίκη, γόνος ευσεβούς και αριστοκρατικής οικογένειας, γεννιέται γύρω στο 280-284 μ.Χ. Σε πολύ μικρή ηλικία, καταφέρνει να φτάσει μέχρι το βαθμό του χιλίαρχου του ρωμαϊκού στρατού³. Σχετικά με την καταγωγή του Αγίου από τη Θεσσαλονίκη, η οποία εγκωμιάζεται εξαιτίας της

¹ Αγίου Γρηγορίου Παλαμά, Εγκωμιαστικοί Λόγοι επιφανών Βυζαντινών Λογίων, Εκδόσεις Ζήτηρος, Θεσσαλονίκη, 2004, σελ. 315, 1

² Συμεών Φιλόσοφος, Εγκωμιαστικοί Λόγοι επιφανών Βυζαντινών Λογίων, Εκδόσεις Ζήτηρος, Θεσσαλονίκη, 2004, σ. 172 § 5 [5]

³ «Στρατεῖα δὲ καὶ τᾶλλα, δι' ὧν ἡ κάτω διαγινώσκεται περηφάνεια, λαμπρὰ μὲν προσῆν αὐτῷ καὶ μεγάλα, μικρὰ δὲ πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν καὶ τὸν ἐκεῖθεν ὄλβον καὶ τὴν διαωνίζουσαν εὐκλειαν κατεφαίνετο», Συμεών Φιλόσοφος, Εγκωμιαστικοί Λόγοι επιφανών Βυζαντινών Λογίων, Εκδόσεις Ζήτηρος, Θεσσαλονίκη, 2004, § 4, σελ. 74

καταγωγής του, ο Συμεών ο Φιλόσοφος στον εγκωμιαστικό του λόγο για τον Άγιο, αναφέρει ότι: «Πατρίς δ' ἦν αὐτῷ Θεσσαλονίκη, τὸ δι' αὐτὸν ἐκεῖνον εὐκλεὲς ἡμῶν ἔδαφος, οὐχ ἦττον εὐδόκιμος οὕσα πόλεων τῶν λοιπῶν, εἰ μὴ καὶ πασῶν ἐν πᾶσι κρατοῦσα τῶν δι' ὅσα πόλεις ἐγκωμιάζεται, πολλῶ δὲ πλέον τῷ πολιοῦχον ἔχειν τὸν μάρτυρα»⁴.

Στην πόλη που γεννήθηκε, γνωρίζει τη νέα θρησκεία και βαπτίζεται νέο μέλος της κοινότητας. Ακόμα, δημιουργεί ένα κύκλο νέων, με σκοπό την μελέτη της Αγίας Γραφής. Όταν έμαθε ο Μαξιμιανός την χριστιανική πίστη του Δημητρίου, τον κάλεσε για απολογία. Παράλληλα, εκείνη την περίοδο, ο αυτοκράτορας Διοκλητιανός εκδίδει διάταγμα «περί αρνήσεως του χριστιανισμού».

Ο Άγιος Δημήτριος ομολογεί έμπροσθεν του διοικητή Μαξιμιανού την πίστη του στο Χριστό. Αποφασίζει ο διοικητής τη φυλάκιση του Δημητρίου στις φυλακές της πόλης της Θεσσαλονίκης.

Μπορούμε να σταθούμε στο εξής σχετικά με τη ζωή του Δημητρίου.

Σε πολύ μικρή ηλικία, κατάφερε να κατακτήσει μία αξιόλογη θέση στο ρωμαϊκό στρατό. Μπορούμε, εύκολα, να καταλάβουμε ότι, εξαιτίας του αξιώματος, μπορούσε να έχει ό,τι ήθελε. Πλούτη, δόξα, υλικά αγαθά και οτιδήποτε άλλο μπορούμε να σκεφτούμε. Όμως, ο ίδιος επέλεξε τη στενή οδό· αυτή την οδό που αναφέρει ο Χριστός ότι: «στενή ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν»⁵. Θυσίασε μία λαμπρή, κατά κόσμον, ζωή για να ζήσει αιώνια κοντά στον Δημιουργό Θεό. Ακόμα, δεν κρύφτηκε από το μαρτύριο για να το αποφύγει, αλλά ήθελε να μαρτυρήσει για το Χριστό⁶.

Γυρίζουμε πίσω στη φυλάκιση του Δημητρίου στη Θεσσαλονίκη. Εκεί μέσα συντελείται μία συνάντηση, η οποία έμελλε να αλλάξει τις ζωές και των δύο· και του Δημητρίου και του Νέστορα, ο οποίος πήγε για να συναντήσει το φίλο του. Μία φίλια,

⁴ Συμεών Φιλόσοφος, Εγκωμιαστικοί Λόγοι επιφανών Βυζαντινών Λογίων, Εκδόσεις Ζήτηρος, Θεσσαλονίκη, 2004, § 4, σελ. 74

⁵ Μτ. 7, 14

⁶ «Τότε δὴ καὶ ὁ φωταυγὴς λυχνίτης τῆς εὐσεβείας Δημήτριος οὐκ ἔξω που καὶ μακρὰν τῆς ἐνεγκαμένης, ἀλλ' ἐν αὐτῇ μέσῃ κρυπτόμενος, ὡς οὐκ ἂν τις οἰηθείη τὴν μαρτυρίαν ἀναδύμενος ἢ πρὸς τὴν ἄθλησιν ἐνδοιάζων καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἀπαγορεύων...., ἀλλ' ὡς ἂν πλείους τῷ Χριστῷ τῆς διδασκαλίας προσάξῃ διανοούμενος τοῖς προσιοῦσι πλουσίως τὸν θεῖον φωτισμὸν ἐπαχέτευν», Συμεών Φιλόσοφος, Εγκωμιαστικοί Λόγοι επιφανών Βυζαντινών Λογίων, Εκδόσεις Ζήτηρος, Θεσσαλονίκη, 2004, § 8

η οποία συνέχισε και μετά την επίγεια ζωή τους, καθώς ο Χριστός τους στεφάνωσε με το ηρωικό στεφάνι του μαρτυρίου. Πηγαίνει, λοιπόν, ο Νέστορας στη φυλακή για να ζητήσει και να λάβει την ευλογία του Δημητρίου σχετικά με την μονομαχία του με τον γιγαντόσωμο Λυαίο⁷. Ο αυτοκράτορας Μαξιμιανός τον είχε σε μεγάλη εύνοια, επειδή ήταν γιγαντόσωμος «τοῦ τῶν Οὐανδάλων ἔθνους ὑπάρχοντι»⁸ και κέρδιζε πάντα στις μονομαχίες. Πήρε την απόφαση να ταπεινώσει τον Λυαίο, με την ευχή του φίλου του. Ο Δημήτριος τον παρότρυνε ότι θα νικήσει τον Λυαίο και για το Χριστό θα μαρτυρήσει.

Ὅπερ και ἐγένετο.

Γίνεται η μονομαχία και κερδίζει ο Νέστορας, ενώ ο Λυαίος βρίσκει θανατηφόρο χτύπημα στην καρδιά. Τότε, ο αυτοκράτορας, σε έξαλλη κατάσταση, καλεί τον Νέστορα και ο ίδιος ομολογεί τη βοήθεια του Δημητρίου και του Χριστού στην πάλη. Αποφασίζει τη θανάτωση και των δύο· και του Δημητρίου και του Νέστορα. Ο Δημήτριος θανατώνεται από τους ρωμαίους διά λογχισμού στο δημόσιο λουτρό της πόλης⁹. Κατάφερε να μιμηθεί «τὸ τοῦ δεσπότη πάθος ταῖς λόγχαις ἐξεικονίσας καὶ πλευρὰν κεντηθεὶς ὡς ἐκεῖνος καὶ ἀντὶ τοῦ τότε χυθέντος αἵματος κρουνηδὸν νῦν ἀναβλύζων ἰαματοφόρον μύρον καὶ εὐωδέστατον»¹⁰.

Οι ευσεβεῖς χριστιανοί της Θεσσαλονίκης πήραν με ευλάβεια το σώμα του Δημητρίου και το ενταφίασαν στο μέρος, όπου μαρτύρησε. Με το πέρασμα των χρόνων, οι χριστιανοί της πόλης ανήγειραν μεγαλοπρεπή ναό για να τιμήσουν την μνήμη και το μαρτύριο του Μεγαλομάρτυρα Αγίου¹¹.

⁷ Σχετικά με το Νέστορα, ο Συμεών ο Φιλόσοφος τονίζει ότι: «Νέστωρ τις, κομιδῇ νεανίας, χριστιανὸς καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν ἀνδρείαν καὶ τοῦ Πυλίου Νέστορος ἔν τε φρονήσει καὶ θάρσει κατὰ πολὺ κραταιότερος, φρουρουμένῳ προστρέχει τῷ μάρτυρι καὶ τὴν βουλὴν ἐξαγγέλλει καὶ δι' εὐχῆς αὐτὸν ἐξαιτεῖ συνεπαμῦναι τῇ πρὸς τὸν ἀλλόφυλον μάχῃ καὶ τὸ τοῦ Λυαίου θράσος ἀμύνεσθαι», Συμεών Φιλόσοφος, Εγκωμιαστικοὶ Λόγοι επιφανῶν Βυζαντινῶν Λογίων, Εκδόσεις Ζήτηρος, Θεσσαλονίκη, 2004, § 14, σελ. 86

⁸ Συμεών Φιλόσοφος, Εγκωμιαστικοὶ Λόγοι επιφανῶν Βυζαντινῶν Λογίων, Εκδόσεις Ζήτηρος, Θεσσαλονίκη, 2004, § 10

⁹ «ὁ τὸ σῶμά σου ταῖς λόγχαις τιτρωσκόμενον θεωρήσας ὑπὲρ αὐτοῦ...», Ὁ.π., σ. 194 § 16 [19]
«διὰ λόγχης βίαιον θάνατον» και «λογχόπληκτος καὶ βιαιοθάνατος» Ὁ.π., σ. 270 § 4 [76]

¹⁰ Ὁ.π., σ. 96, § 25

¹¹ Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος αναφέρει σχετικά με το λείψανο του Αγίου: «Ἄλλ' ἐπειδὴ «οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη», οὐδ' αὐτὸ εἶασε κρυβῆναι τὸ λείψανον ἢ τῶν θαυμάτων πηγὴ, ἀλλὰ γέγονε περιβόητος διὰ πάσης Μακεδονίας καὶ Θετταλίας ὁ ἅγιος, ἐν τοῖς

Τον πρώτο ναό, τον ανήγειρε ο έπαρχος του Ιλλυρικού Λεόντιος, ο οποίος «αὐτίκα τὰς τῶν καμίνων ἐκείνων καμάρας πάσης συρφετώδους <ὔλης> τὸν τόπον διακαθηράμενος ἀνεγείρει περικαλλῆ καὶ πάνσεπτον οἶκον τῷ μάρτυρι μεταξὺ τοῦ δημοσίου λουτροῦ καὶ τοῦ προρρηθέντος σταδίου, ὃν καὶ δαψιλείᾳ κατακοσμήσας χρημάτων πολλῶν κατεκάλλυνε σφόδρα...»¹²

Παράλληλα, ἀπὸ τον τάφο του ἀνέβλυζε μύρο, ἐξ' οὗ καὶ ἔλαβε καὶ τὸ προσωνύμιον «Μυροβλύτης». Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος ἀναφέρει, στὸ ἐγκώμιό του γιὰ τὸν Ἅγιο, σχετικὰ μετὰ τὸν Ἅγιο ὅτι: «ἀποδεξάμενος θαυμάτων πολλῶν καὶ χαρισμάτων ἱαματικῶν αὐτὸν κατεκόσμησεν, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ θεοῦ λειψάνου αὐτοῦ λάρνακα ὡς πηγὴν ὕδατος ζῶντος τὸ μύρον ἀναπηγάζειν διὰ παντός, ὥστε ῥῆξον πηγῆς ὕδωρ λιγᾶσαι ἢ τὴν πηγὴν ἐκείνου ἐλαττωθῆναι τοῦ μύρου ποτέ»¹³

«Τὸ μέγα τῆς οἰκουμένης θαῦμα, τῆς Ἐκκλησίας τὸ ωραῖσμα, ὁ πολὺς τα πάντα, καὶ θαυματουργός» Ἅγιος Δημήτριος κατάφερε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν προτροπὴ τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, Παύλου, πρὸς τὸν μαθητὴ του, τὸν Τιμόθεο: «Σὺ οὖν κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ»¹⁴ καὶ, ἀκόμα: «μὴ οὖν ἐπαισχυνθῆς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν Θεοῦ»¹⁵. Εἶναι «Χριστοῦ δὲ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ μάρτυς ἀστεμφής καὶ συνήγορος ἀτελεύτητος τῆς αὐτοῦ θείας οἰκονομίας καὶ ἀναστάσεως»¹⁶.

Ἡ τιμὴ πρὸς τὸν Μεγαλομάρτυρα Ἅγιο δὲν περιορίζεται μόνο στὰ στενά πλαίσια τῆς πόλης, στὴν ὁποία ἐξήσε καὶ μαρτύρησε. Μπορεῖ νὰ ἔσωσε τὴν πόλιν ἀρκετές φορές ἀπὸ τὶς πολιορκίες τῶν ξένων κατακτητῶν, ὁμως, ἡ φήμη του καὶ ἡ θαυματουργικὴ του παρέμβαση ξεπέρασε τὰ στενά ὅρια τῆς Ἑλλάδας καὶ ἀναδείχθηκε σὲ οἰκουμενικὸ Ἅγιο τῆς Ὀρθοδοξίας. Ὅπως καὶ στὸ Ἀπολυτίκιό του Ἀγίου, ἐγίνε ὑπέρμαχος τῆς Οἰκουμένης: «Μέγαν εὖρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον ἢ οἰκουμένη, ἄθλοφόρε τὰ ἔθνη τροπούμενον...».

θαύμασι δηλονότι, μεθ' ὧν καὶ τὰ τῆς εἰδωλομανίας φρυάγματα κατεβλήθησαν καὶ τὰ τῆς ἀμωμότητος τῶν χριστιανῶν πίστεως δόγματα ἐφαιδρύνοντο», Ο.π., σελ. 136, § 18

¹² Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος, Ο.π., σελ. 138, § 20

¹³ Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος, Ο.π., σελ. 134-136, § 16

¹⁴ Β' Τιμ. 2, 3

¹⁵ Β Τιμ. 1,8

¹⁶ Ο.π., σ. 172 § 5

Ο Θεός προίκισε τον Άγιο Δημήτριο, τον Στρατηλάτη της Θεσσαλονίκης, να επιτελεί ποικίλα θαύματα στους ανθρώπους, οι οποίοι προστρέχουν στη χάρη του. Αν μπορούσαμε να καταγράψουμε όλα τα θαυμαστά γεγονότα του Αθλοφόρου, «τὰς [...] γεγενημένας θαυματουργίας τοῦ αθλοφόρου», δεν θα χωρούσαν «πρὸς κατασκευὴν χαρτῶν ἐν γραφῇ βιβλίων τοῖς ἄθλοις ἢ τοῖς θαύμασιν ἢ ταῖς ἐπιστάσιαις ὁραταῖς τε καὶ ἀοράτοις κηδεμονίαις τοῦ μάρτυρος»¹⁷. Ο Συμεὼν ο Φιλόσοφος αναφέρει σχετικά με τις θαυματουργικές παρεμβάσεις του, ὅτι: «Περὶ γὰρ τῶν ὁσημέραι γενομένων θαυμάτων πειρωμένων τινὶ διεξέρχεσθαι ἴσον ἐμοὶ δοκεῖ καὶ οὐρανίους ἀστέρας ἢ τὴν παράλιον ψάμμον ἢ σταγόνας ὕετοῦ καὶ τὰ Δημητρίου τεράστια ἐξαριθμεῖν τινα οἶεσθαι»¹⁸.

Κατὰ καιροὺς, οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ τῆς πόλης τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλὰ καὶ ολόκληρης τῆς οἰκουμένης, προσέδωσαν διάφοροι χαρακτηρισμοὶ στο πρόσωπο του Μυροβλύτη Αγίου: «ἀθλοφόρος»¹⁹, «ἐνδοξότατος»²⁰, «πάνσεπτος»²¹, «χριστοφόρος»²², «ὁ καλὸς τῆς Θεσσαλονίκης οἰκοδεσπότης»²³ καὶ τόσα ἄλλα, τα οποία προσδόθηκαν ἐξαιτίας τῆς πνευματικῆς σχέσης τῶν ἀνθρώπων με τὸν Μεγαλομάρτυρα.

Αὐτὴ ἡ τιμὴ πρὸς τὸν Άγιο φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς τῆς ἐπισκευῆς τοῦ κιβωρίου, ἐντὸς τοῦ ναοῦ, στο ὁποῖο φυλάσσεται τὸ ἱερό λείψανο τοῦ Αγίου²⁴.

Ας εἶναι αὐτὸς ὁ μεγάλος Άγιος, ὁ υπέρμαχος τῆς Οἰκουμένης, πρότυπο θυσίας καὶ μίμησης στὴν πορεία μας γιὰ τὸ Χριστό. Μια πορεία μαρτυρικὴ, ἀλλὰ στεφανωμένη ἀπὸ τὸ Χριστό.

¹⁷ Χρήστου Π, *Ἡ γραμματεία τῶν Δημητρίων Α΄. Διηγήσεις περὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Αγίου Δημητρίου*, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 446 § 39 [269]

¹⁸ Ο.π., § 21, σελ. 90-92

¹⁹ Ο.π., σ. 168

²⁰ Ο.π., σ. 198 § 17 [20]

²¹ Ο.π., σ. 218 § 8 [35]

²² Ο.π., σ. 240 § 2 [51]

²³ Πασχαλίδης Σ., *Ἡ γραμματεία τῶν Δημητρίων Β΄. Μαρτύρια, Συλλογές θαυμάτων καὶ Ἐγκώμια στὸν Άγιο Δημήτριο. Πρωτοβυζαντινὴ - Μεσοβυζαντινὴ περίοδος*, Θεσσαλονίκη 2005, σ. 87

²⁴ Ο.π., σ. 250, 252 § 6 - 7